

TIPY

KNIHY

ZPOŽDĚNÍ LUBOMÍR MARTÍNEK

V první části knihy nazvané **STÍN POCHYBNOSTI** je objektem mezinárodní makasarské letiště, čekání na odlet, jež se z hodin mění na několik dnů nejistoty. Pro vypravěče příležitost pozorovat, jak se vyjevují povahy lidí, kteří se zde náhodně sešli. Jsou vystaveni stejné situaci, stejným podnětům, a jak různé jsou jejich reakce! Sotva se cestující dověděli, že let se odsouvá na neurčito, nastalo obnažování povah. V přílišné blízkosti některé ženy i muži na sebe dotírali zpověďmi, prosazovali se primitivní bavičiči a zachovat klid se dařilo jen málokomu. Vytvářely se skupiny podle jazykového klíče, podle zemí, lidé se spojovali podle vnitřních podobností a zobrazovali tak celou škálu lidství. Kroužky se vytvářely a rozpadaly, když se trpělivost cestujících vyčerpávala. Netrpělivost a únava se projevovaly širokým rozpětím nepřátelských reakcí; jen flegmatici spali a mladí hlučeli či navazovali erotické kontakty. Vypravěč příběhu Bartoloměj nacházel ve shluhu lidí jenom pár jedinců, kteří udržovali jeho důvěru v lidi. Během čekání pozoroval jediného vyrovnaného člověka, který neztratil klid a noblesu, odvážil se ho však oslovit až poté, kdy letadlo přistálo ve chvíli, kdy se vedle sebe ocitli při výdeji zavazadel na frankfurtském letišti. „To vám to trvalo,“ usmál se Xavier vlídně. „Jmenuju se Lebriger.“ Imponoval „neuhastitelnou žízni po poznání, jež ho obrnila proti nízkosti“, a Bartoloměj chtěl zjistit, jakými cestami dospěl ke klidu, který kolem sebe šířil. Sám v této společnosti patřil mezi členy elitního klubu, podle něho tvořeného čtyřmi procenty populace (podobné je procento jinak biologicky ustrojených a také lidí sociálně nepřizpůsobivých), kteří se prozradili knihami, jež při nedobrovolném čekání vytahovali ze zavazadel. Poznání načerpané z knih mu v tomto shluhu pomáhalo ozřejmit situace, orientovat se v nich, pochopit charaktery a v náhodném zlomku uvidět společnost i s jejími dějinami. Setkání s Xavierem se ukázalo jako osudové, autor mu věnoval druhou část knihy. Ona první se odehrává

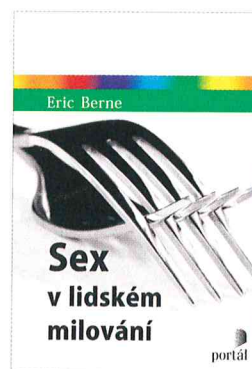
na jednom místě, vlastně v jakémsi bezčasí, v prázdnotě zaháněné kramařením, žvaněním, druhá část, nazvaná **SMRT NEROZCHODIŠ**, je naopak v pohybu, je cestou za poznáním, jež je vlastní životům obou hrdinů knihy. Oba spojovala podobná vášnivá touha poznávat, zvědavost hledat místa a lidi obohacující život, z čehož pramení i jejich cestovatelská vášně. Podnikli pak spolu tříměsíční cestu po Turecku, po ostrovech, po Balkáně přes Itálii a rozloučili se ve Štrasburku. Proměny během celé dlouhé cesty se vypravěči nestaly příležitostí k popisům scenérií, krajin, zemí, nýbrž impulsem k nekonečnému dialogu o životě, o zlu, násilí, válkách, utrpení, o nedůvěře k současnému světu, k ideologickým mámením, nakonec o odpuštění a volbě odpovědnosti. Stejně jako v prvním dílu je vypravěčovým největším bohatstvím poznání, jež přináší literatura, „jediný klub, do něhož je vstup volný všem bez rozdílu“, a provází je nostalgie za literaturou. Dialog dvou přátel má napětí, vyplývající z podobnosti jejich východisek a rozdílností pohledů. K další cestě, již chtěl Xavier podniknout s Bartolomějem do Džibutska, už nedošlo. Závěr jeho životního příběhu je nedobrovolným zápasem s rezignací.

VYŠEHRAĐŠTÍ JEZDCI STANISLAV BERAN

V úvodu knihy se ocitáme v prvních letech nacistické okupace a na konci heroického příběhu legendární odbojové skupiny Tři králové (důstojníci čs. armády Josef Balabán, Josef Mašín a Václav Morávek, jako čtvrtý k nim patřil radista František Pelcán). Morávkův nuselský ilegální byt v domě v ulici Pod Terebkou, odkud radista František telegrafoval do zahraničí šifry, byl vyzrazen a 12. května 1941 do něj vtrhlo gestapo. Mašín střelbou kryl Morávkův a radistův útek, byl zatčen, oba ranění však prozatím unikali směrem k Vyšehradu. Na schůzku s Františkem čeká Jaruna marně, nikdy se s ním už nesetká, ani se nedozví, jaký byl jeho další osud. Jaruna je v této situaci prozatím epizodickou postavou podobně jako

majitel obchodu Sova, mlčenlivý, lhostejný svědek útěku postřelených odbojářů, jimž tehdy nepomohl, či farář Tylínek; setkáme se s nimi ještě jednou na konci knihy. Jaruniny životní osudy nás však posléze doveďou až na počátek padesátých let k příběhu současnějšímu, ke skupině výrostků, kteří si říkali Vyšehradští jezdcí. Mezitím na pozapomenutý příběh jezdců narazí Václav, neúspěšný básník, při péči o stařenky v ústavu. Na pokoji jsou spolu radistova dávná milá Jaruna a paní Šulcová. Odtud se Václav dozví historii manželství, příběhy jejich dětí a mezi nimi objeví svět mladých na počátku padesátých let – Vyšehradské jezdcí. Mladí chtěli být svobodní, jejich společenský odboj však neměl cíl, jaký měli Tři králové, byli jen pouličními násilnickými výtržníky. Teprve tehdejší trestající režim a vězení z nich udělaly hrdiny. Následovaly rozpady rodin, cesta do bezvýznamnosti, z níž se nikomu nepodaří vymanit, snad jenom jedné dívce, z níž se stala herečka Helena Růžičková. Jednomu ze synů paní Šulcové nepomůže ani odchod do Ameriky, nenajde tam místo v životě, o němž nejasně snil.

SEX V LIDSKÉM MILOVÁNÍ ERIC BERNE

Pro úspěšné a stále vydávané knize **JAK SI LIDÉ HRAJÍ** je tato kniha vlastně jakýmsi jejím pokračováním. České vydání se poněkud opozdilo, kniha vznikala koncem šedesátých let ve Spojených státech, s nimiž se spojuje pojem sexuální revoluce. Dnes už ani u nás nepůsobí provokativně, třebaže se ničemu nevyhýbá, autorův výklad je otevřený, věcný – a vtipný. Základní model člověka podle Berna utvářejí nejprve rodiče dítěte vtištěním pravidel, pak následuje rozum a zkušenost dospělosti. Citová výbava se však utváří v dětství, Berne mluví o dítěti v člověku, kde je uložena jeho vnímavost, tvořivost a radost ze života. I eros a sex mají nejbliž k dítěti. V tom může být výklad situací překvapivý, je však přesvědčivý. Podobně jako v knize **JAK SI LIDÉ HRAJÍ**, i toto téma Eric Berne vykládá na životních situacích, jež souvisejí s principem hry.